

Beeld van God

Genesis 5.1-5

Rev Dr Jos M. Strengholt
Arnhem-Nijmegen 2020

De afgelopen weken zijn we door de eerste hoofdstukken van Genesis gegaan. Vandaag staan we stil bij Genesis 5, de eerste vijf verzen. Daar staan een paar bijzondere dingen in. Werden mensen vroeger echt zo oud? Daar zal ik straks kort iets over zeggen.

Maar veel belangrijker is wat we in deze verzen lezen over de aard van de mens. God maakte de mens naar Zijn beeld. En toen Adam zijn zoon Seth verwekte, werd Seth geboren naar Adams gelijkenis en beeld.

1. De mens gemaakt naar Gods beeld

God maakte de mens naar Zijn eigen beeld en gelijkenis.

Dat hebben we al gezien in Genesis 1. Een paar weken geleden heb ik daar ook over gesproken. En vandaag lezen we dezelfde woorden opnieuw in Genesis 5. Als iets herhaald wordt, moet het wel belangrijk zijn.

Waar dachten mensen in het oude Midden-Oosten aan wanneer ze spraken over een beeld van een god?

Archeologen hebben veel afbeeldingen van goden opgegraven. Je kunt ze nog steeds zien in musea in Bagdad, Damascus, Caïro en ook in Europese musea. Een beeld van een god betekende in die cultuur een afbeelding die een onzichtbare god vertegenwoordigde.

Baäl kon je niet zien. Astarte was onzichtbaar. Maar hun aanhangers maakten beelden en standbeelden om zich die goden voor te stellen, en om hun aanwezigheid werkelijk te maken.

Joden en christenen hebben uitdrukkelijk het verbod gekregen om beelden van God te maken. Natuurlijk doen wij dat niet. God heeft namelijk Zelf beelden gemaakt die Hem vertegenwoordigen. Hij maakte de mensheid.

Dat is eigenlijk een schokkende gedachte.

De mens is gemaakt om te verwijzen naar de onzichtbare God. De mens is gemaakt om God te vertegenwoordigen.

Wij zijn persoonlijke wezens. We zijn creatief. We kunnen nadenken. We hebben een besef van goed en kwaad. We kunnen communiceren met elkaar en met God.

In veel opzichten lijken we op Hem.

Denk eens na hoe verkeerd het dan is wanneer mensen zogenaamde beelden van God gaan maken, zoals een gouden kalf of een houten paal.

We zetten zulke dingen in tempels neer, we versieren ze, schilderen ze mooi, en dan zeggen we tegen een dood stuk hout of metaal: “Nu vertegenwoordig jij de goden.” En vervolgens buigen we ervoor neer.

Wat een vernedering voor God.

Hij heeft ons gemaakt om Zijn beeld te zijn, maar wij besloten dat we andere dingen nodig hebben om ons aan God te herinneren.

Maar eigenlijk is het nog meer een vernedering voor onszelf. God heeft jou gemaakt om Zijn vertegenwoordiger te zijn. Maar vervolgens kniel je neer voor hout, metaal of goud alsof dat God vertegenwoordigt.

Daarmee maak je jezelf lager dan dat hout, dat metaal of dat goud.

Dit moet een belangrijk onderwerp zijn, want de schrijver van Genesis herhaalt het nog eens. De mens – man én vrouw – is gemaakt naar het beeld, de gelijkenis van God.

Stel je voor dat iemand de geschiedenis van het begin van onze wereld opschrijft. Hij kende de verhalen van Israël die bij het kampvuur werden verteld, maar hij had waarschijnlijk ook oudere geschreven bronnen.

Genesis 5 lijkt zo'n aparte bron te zijn geweest. Iemand besloot ooit dit op te schrijven, en de redacteur van Genesis gebruikte dit. De eerste regel luidde: “Dit is het boek van de afstammelingen van Adam.”

Denk daarbij niet aan een boek zoals wij dat kennen. In die tijd schreef men vaak op kleitabletten. Dat waren platte stukken klei waarin met een schrijfstift tekens werden gedrukt. Daarna werd de klei gedroogd.

Archeologen hebben enorme aantallen van zulke tabletten gevonden. Alleen het British Museum bezit er al ongeveer 130.000.

De schrijver van Genesis had hoofdstuk 1 tot en met 4 afgerond. Die hoofdstukken eindigen met Kaïn, met moord en met een mensheid die steeds verder van God afdwaalt. In hoofdstuk 6 zal hij laten zien hoe de slechtheid van de wereld nog verder toeneemt.

Waarom voegt hij dan juist hier deze verzen in? Waarom deze geslachtslijn van Adam? En waarom herhaalt hij de woorden uit Genesis 1 dat God Adam en Eva maakte naar Zijn beeld?

2. Zelfs in onze donkere wereld blijft de mens Gods beeld

Opvallend is dat hij in deze herhaling de zondeval volledig negeert. Ook de gewelddadige samenleving die daarna ontstond wordt niet genoemd. In plaats daarvan benadrukt hij dat de nakomelingen van Adam en Eva eveneens gemaakt zijn naar Gods beeld en gelijkenis.

Alsof er niets is gebeurd.

Volgens mij is dat precies wat bedoeld wordt als Genesis zegt dat Seth als het beeld en de gelijkenis van Adam was. Wat God in Adam en Eva had gelegd, werd doorgegeven aan de volgende generatie.

Maar Adam en Eva waren inmiddels veranderd. Door hun onafhankelijkheidsverklaring tegenover God was er iets misgegaan.

Als zij dicht bij God waren gebleven, zouden ze Zijn volmaakte beeld zijn geweest.

Maar nu erven hun kinderen – en dat zijn wij – ook iets van de gebrokenheid van hun ouders.

Kijk maar naar jezelf.

Als mensen in mijn familie mij echt wilden plagen, zeiden ze soms: “Je gaat steeds meer op je moeder lijken.”

En eerlijk gezegd, ze hadden gelijk.

We dragen allemaal allerlei eigenschappen van onze ouders mee.

Maar tegelijkertijd geven we door onze geboorte ook iets door van Gods beeld. In Genesis 9.6, na de zondvloed, wordt gewaarschuwd tegen het vermoorden van mensen. Luister naar het argument:

Vergiet iemand het bloed van de mens, door de mens zal diens bloed vergoten worden; want naar het beeld van God heeft Hij de mens gemaakt.

Zelfs na de zondeval, ja ook na de zondvloed, is de mens nog steeds persoonlijk, creatief, verstandig en moreel verantwoordelijk. We kunnen nog steeds communiceren met elkaar en met God, omdat Gods levensadem in ons is.

Daarom roept de dichter van Psalm 8 uit:

Wat is de sterveling, dat U aan hem denkt,
en het mensenkind, dat U naar hem omziet?
Toch hebt U hem weinig minder gemaakt dan de engelen,
en hem met eer en heerlijkheid gekroond.

Ja, de manier waarop wij onze creativiteit, ons verstand, ons morele besef en onze communicatieve vermogens gebruiken, laat vaak juist onze onvolmaaktheid zien. We maken er regelmatig een puinhoop van.

Maar die vermogens zelf wijzen nog steeds naar God.

Zelfs de kwetsbare mens die uiteindelijk sterft en tot stof terugkeert, vertegenwoordigt nog steeds de Schepper.

Wij zijn nog steeds gemaakt om deze wereld te beheren en er verantwoordelijkheid voor te dragen.

Ook al keren wij uiteindelijk terug tot stof.

Die sterfelijkheid wordt in Genesis 5 sterk benadrukt. Als je het hele hoofdstuk leest, kom je acht keer dezelfde woorden tegen:

“En hij stierf.”

Dat klinkt als een verdrietig refrein.

De dood heerste sinds Adam en Eva onafhankelijk van God wilden leven.

Maar hoe zit het dan met die enorme leeftijden?

De Sumeriërs in Mesopotamië hadden allerlei verhalen over hun vroegste koningen. Die werden gezien als vertegenwoordigers van de goden. Hun koningen zouden volgens die verhalen soms wel dertigduizend jaar hebben geleefd.

Als je die koningslijsten vergelijkt met Genesis, zie je iets interessants. Ook Genesis begint met hoge leeftijden, al zijn ze lang niet zo overdreven als bij de Sumeriërs.

Het lijkt alsof de schrijver van Genesis bewust een vergelijking maakt tussen die Sumerische koningen en de hele mensheid die van Adam afstamt.

Alsof hij wil zeggen: jullie overdrijven de grootsheid van jullie koningen, maar de werkelijkheid ligt anders.

Genesis spreekt niet alleen over koningen als beelden van God.

Genesis spreekt over alle mensen als beelden van God.

Voor gewone mensen was dat een geweldige boodschap.

Wij mensen worden in Genesis beschreven zoals de Sumeriërs over hun koningen spraken.

Iedere persoon is belangrijk, omdat ieder mens het beeld van God draagt.

Misschien ben je geen leider. Misschien heb je geen macht. Misschien ben je geen koning.

Maar jij bent, precies zoals je nu bent, Gods beeld.

Een standbeeld van God in de tempel van het universum.

3. Vernieuwd in Christus

Dit beeld van God is aanwezig in ieder mens, ongeacht afkomst, geslacht, leeftijd of gedrag.

Daarom hoort onze eerste houding tegenover andere mensen er één van respect en liefde te zijn.

Als je een man of vrouw pijn doet, onteer je God. En als je iemand liefhebt en respecteert, eer je God.

Want ieder mens vertegenwoordigt Hem.

Daarom is het beschamend om God met woorden te prijzen en tegelijk Zijn schepselen te verachten.

Ik moest hierbij denken aan de woorden van Jakobus:

De zuivere en onbevleete godsdienst voor God en de Vader is dit: wezen en weduwen bezoeken in hun verdrukking en zichzelf onbesmet bewaren van de wereld.

Jij verdient liefde, zorg en respect omdat je naar Gods beeld gemaakt bent.

Alleen al doordat je een mens bent, een zoon of dochter van Adam en Eva, heb je recht op waardigheid, respect en liefde.

Dit mens-zijn, dit beeld van God, is door de zonde beschadigd maar niet verdwenen.

De zonde heeft het beeld van God verminkt, maar het blijft Gods beeld.

En in Christus wordt dat beeld hersteld.

Jezus Christus is het ware en volmaakte beeld van God. Door het geloof in Hem vernieuwt God ons leven.

Wij zijn bezig vernieuwd te worden.

Wanneer wij in Hem geloven, naar Hem luisteren en ons leven op Hem richten, begint Hij het vuil weg te wassen dat de zonde heeft achtergelaten.

Hij leert ons opnieuw leven als priesters van God, als Zijn vertegenwoordigers op aarde.

Als jij gelooft in Jezus Christus en Hem wilt volgen als Heere, dan mag ik je met de woorden van Paulus zeggen:

Want hen die Hij van tevoren gekend heeft, heeft Hij er ook van tevoren toe bestemd om aan het beeld van Zijn Zoon gelijkvormig te zijn. (Romeinen 8:29, HSV)

Je bent bestemd om gelijkvormig te worden aan het beeld van Gods Zoon.
Hij is het volmaakte beeld van God.

Zoals Adam ons naar beneden trok, zo trekt Christus ons omhoog. Dit is een diep geestelijk mysterie.

God heeft Zelf het initiatief genomen om de mensheid te herstellen. Hij vernieuwt ons en maakt ons opnieuw tot Zijn volmaakte beelden.

Conclusie

Maar dat herstel is wel een leerproces.

Paulus schrijft in Kolossenzen 3:9-11:

Lieg niet tegen elkaar, aangezien u de oude mens met zijn daden uitgetrokken hebt, en de nieuwe mens aangedaan hebt, die vernieuwd wordt tot kennis, overeenkomstig het beeld van Hem Die hem geschapen heeft. Daar is niet Griek en Jood, besnedene en onbesnedene, barbaar en Scyth, slaaf en vrije, maar Christus is alles en in allen.

Dat vat veel samen van wat we de afgelopen weken in Genesis hebben gezien.

We hebben de oude mens geërfd, met al zijn gewoonten. Dat is wie wij van nature zijn. We behoren van nature tot de oude, versleten mensheid.

Welke achtergrond we ook hebben, we delen allemaal in dezelfde gebroken menselijkheid. Vaak zijn we best aardige mensen, maar we dragen allemaal onze gebroken geschiedenis mee.

Maar tegelijkertijd zijn we ook nieuwe mensen geworden.
Christus is alles, en Hij woont in ieder van ons.

Dat verbindt ons. Hij heeft ons één gemaakt.

We eten hetzelfde brood. We drinken uit dezelfde beker. We zijn één volk van God.

En Paulus zegt dat wij vernieuwd worden naar het beeld van onze Schepper.

Door afstand te doen van het oude leven en een nieuwe levensstijl aan te nemen.

God is bezig de schade ongedaan te maken.

Dat is een lang proces. Vaak ook een pijnlijk proces.

Maar Hij heeft jou geschapen.

Hij heeft jou gemaakt naar Zijn beeld.

En door Jezus Christus heeft Hij jou opnieuw geschapen.

Hij heeft je opnieuw geboren laten worden in een nieuwe mensheid: het volk van Jezus Christus.

En uiteindelijk zal Hij je verheffen zodat je volmaakt Zijn beeld zal zijn..

+ In de Naam van de Vader en van de Zoon en van de Heilige Geest. Amen.